

stoornissen daarin effectiever dan voorheen te beïnvloeden. De ongerustheid, die ik noemde heeft betrekking op de macht, die de mens hierdoor verwerft en op de vraag op welke wijze hij deze macht zal gebruiken.

Laat ik meteen zeggen, dat ik deze ongerustheid niet deel of liever dat ik mij niet meer ongerust maak dan ik al ben. Er zullen zich stellig nieuwe mogelijkheden openen om met de mens en met groepen van mensen te manipuleren, doch het maakt naar mijn mening noch in principe noch in uitwerking veel verschil of dit manipuleren geschiedt op grond van kennis ontleend aan de biologie dan wel aan de economie of de psychologie. Het gevaar is nieuw en daardoor valt het sterker op, speciaal voor degenen, die zich in onze huidige wereld met koude en warme oorlogen, rijke en arme landen, machthebbers en machtslachtoffers goed thuis voelen en niet beseffen, hoe deze wereld menselijk en evangelisch gezien een artefact is dat door economisch en psychologisch manipuleren in stand wordt gehouden.

Aan het begin van mijn voordracht heb ik er op gewezen, dat verscheidene fysici zich na de laatste wereldoorlog op de biologie gingen toeleggen omdat zij geschrokken waren van de atoombom, symbool van de destructieve macht, die kan worden verkregen door wetenschappelijk onderzoek van de materie. Deze fysici zullen stellig niet vermoed hebben dat 20 jaar later mede door hun eigen werk de biologie tot vrees-aanjagende consequenties zou leiden. Dit illustreert, hoe niemand zich kan terugtrekken in een ivoren toren om de koele, zuivere wetenschap te beoefenen. Hij blijft, of hij wil of niet, evenals ieder ander betrokken in de ontwikkeling van de mensheid. De vlucht naar een ander vakgebied is kennelijk geen zinvolle oplossing voor het probleem van de verantwoordelijkheid. Wat dan wel?

Op deze vraag kan ik geen bevredigend antwoord geven. Men kan natuurlijk zeggen, dat de wetenschap als zodanig niet goed of slecht is, doch dat alleen het gebruik ervan met ethische normen kan worden gemeten en dat de onderzoeker niet verantwoordelijk is voor het verkeerde gebruik dat anderen van zijn wetenschap maken. Hij heeft zelf niet de economische visie, het politieke inzicht of de psychologische kennis om over de noodzaak van een bepaalde toepassing te beslissen. In feite brengt deze manier om het probleem te ontwijken ons terug naar het begin van mijn voordracht, waar ik gesproken heb over het gebrek aan wetenschappelijke communicatie tussen de vertegenwoordigers van verschillende wetenschapsgebieden en over de vraag of de universiteit nog wel enige eenheid der wetenschappen te zien geeft.